

העמקת תהליך הקמת כיתות הכוננות המלצות וכיוונים להמשך

written by אל"מ במיל' פרופ' גבי סיבוני | 03.11.2023

תמונת המצב בנושא כיתות הכוננות

המשרד לביטחון לאומי ביצע תהליך מהיר להקמת כיתות כוננות ברחבי הארץ. התהליך נמצא בעיצומו, וברחבי הארץ הוקמו למעלה מ-600 כיתות כוננות. כיתות הכוננות שהוקמו כפופות לתחנות המשטרה המקומיות, כאשר בחלק מהיישובים, הנמצאים בקו התפר, הכפיפות היא למשמר הגבול.

בימים אלה ממשיכה להתקיים עבודת מטה במשרד לביטחון לאומי ובמשטרה במטרה להעמיק את התהליך ולטייבו.

המלצות מכון משגב

מוצע לקיים תהליך בניין כוח סדור לכיתות הכוננות מתוך ראייה רחבה המשתלבת גם עם תהליך הקמת המשמר הלאומי ועם הגיונות אסטרטגיה לאומית לביטחון פנים. תהליך בניין הכוח המוצע לכיתות הכוננות צריך לכלול את המרכיבים הבאים:

גיבוש תפיסה

מוצע לגבש תפיסת הפעלה לכיתות הכוננות. התפיסה תתייחס למרכיבים:

- **איום הייחוס** קביעת איום הייחוס שאליו כיתות הכוננות נדרשות לתת מענה.
- **מתווה הפעולה** תפיסת הפעולה של כיתות הכוננות, ובכלל זה התנאים להפעלתם ברמה המקומית וגם ברמה המרחבית/אזורית. זאת לצד בניית מתן תמונה מודיעינית לכוחות הן ברמה התשתיתית והן ברמה האופרטיבית-טקטית.
- **פיקוד ושליטה** שיטת הפיקוד והשליטה וכפיפות הכוחות בשגרה ובחירום.
- **בניין הכוח** התפיסה תתייחס לכלל מרכיבי בניין הכוח, ובכלל אלה: הצטיידות ושימוש באמצעי לחימה, כוח אדם, ארגון, אימונים ותרגילים.

להלן פירוט למרכיבים השונים:

איום הייחוס

להבנתנו איום הייחוס צריך להתייחס בין היתר גם למרכיבים:

- התקפה של גורמים עוינים (כולל מצד בעלי אזרחות ישראלית) על יישובים, ובכלל זה יישובים מעורבים.
- מארבים לאורך צירי תנועה, כמו גם חסימה שלהם. לא בהכרח רק לצירי תנועה ראשיים אלא גם לצירים משניים, ואף לדרכי גישה ומילוט של יישובים.
- הפרעות סדר המוניות היכולות להתפתח לתקיפה, כאמור לעיל.

התקיפות יכולות להיות מתוחמות ליישוב אחד או למרחב שבו מתרחשת פעילות עוינת בכמה יישובים ולאורך כמה צירים.

מתווה הפעולה

- מוצע שכיתות הכוננות תפעלנה הן ברמה המקומית (יישובית/שכונתית) והן, במידת הצורך, ברמה האזורית. לצורך זה נדרש לבחון האם יש להקים לצד כיתות הכוננות היישוביות גם כוח התערבות בכל יישוב ושכונה שיוכל לסייע בעיבוי מערך ברמה האזורית, ללא חשש לפגיעה במוכנות וביכולת כיתת הכוננות המקומית לתת מענה.
- מוצע לבחון את הרכב הכוח כדי שלא ייבנה רק על קבוצה של נושאי נשק בלבד אלא גם עם חלוקה למבני פעולה (חוליות/כיתות) לספק את הצורך שלא להפקיר את השכונה או היישוב שממנו מורכב הכוח. במידה שיוחלט לאמץ גישה כזו, משמעותה ציוד הכוחות באמצעים מתאימים, וכמובן לאמן את הכוח בהתאם.
- יש לבחון את הכשרת כיתות הכוננות או כוחות נוספים לצידן לתת מענה לתרחישים נוספים, כגון חילוץ מהריסות, איתור נפילות, עזרה ראשונה, סיוע ראשוני לנפגעי טראומה.
- נדרש לקבוע מתווה לעדכון מודיעין בהתאם לרמת הכוח הן ברמה התשתיתית והן ברמה האופרטיבית-טקטית.

פיקוד ושליטה

נדרש לקבוע את שיטת הפיקוד והשליטה וכפיפות הכוחות בשגרה ובחירום. בהקשר זה מוצע כדלהלן:

- בשל מוטת השליטה הרחבה של משטרת ישראל הרי שבכל מקום שבו ניתן להכפיף את כיתות הכוננות למשמר הגבול, מוצע לעשות זאת.
- במידה שיוחלט להקים כיתות כוננות לצורכי עיבוי מערך ותגבור אזורי, יש לתת מענה תקשורת, פיקוד וניוד לכוחות אלה ולקבוע את כפיפותם במרחב, ואת דרכי החבירה לכוחות שכנים. בנוסף יש לוודא שקיימת מערכת תיאום ותקשורת בין כיתות כוננות בשכונות/יישובים סמוכים.
- יש לייצר מנגנון לקבלת תמונת מצב באופן שוטף תוך חיבור למערכות השו"ב של משטרת ישראל.

בניין הכוח

התפיסה תתייחס לכלל מרכיבי בניין הכוח, ובכלל אלה: הצטיידות ושימוש באמצעי לחימה, כוח אדם, ארגון, אימונים ותרגילים, כדלהלן:

▪ אמצעי לחימה

- כאמור לעיל, מוצע לצייד את כיתות הכוננות באמצעי לחימה מתאימים לכלל התרחישים, כולל תרחישים של הפרות סדר המוניות, חסימת כבישים, חדירה רחבה של מחבלים ותרחישי קיצון נוספים.
- מוצע להקים בכל יישוב/שכונה בונקרים מתאימים שבהם יאוחסנו אמצעי הלחימה הרלוונטיים.
- יש לצייד את כיתות הכוננות באמצעי תקשורת מתאימים בנוסף לתקשורת אישית סלולרית.
- במידה שיוחלט להקים כיתות כוננות לתגבור ולעיבוי מערך יש לתת מענה נIOD או לקבוע אותו על בסיס כלי הרכב של החברים בכיתת הכוננות.

▪ ארגון

- כיתות הכוננות שהוקמו מאורגנות ברמה היישובית/שכונתית. מוצע לקיים תהליך בחינה לארגון הכוח ברמה אזורית (ואף ארצית). זאת תוך קביעת מבנה וארגון לשגרה וחירום של פיקוד, תהליכי בניין כוח וכדומה.

▪ אימונים ותרגילים

- חברי כיתות הכוננות מקבלים הכשרה ראשונית של שלושה ימים, טרם הצטרפותם לכיתה. מוצע לקבוע שגרת אימונים ותרגילים.
- כיתות אלה תוכלנה גם להיות משולבות בתרגילים הגדולים של צה"ל ופיקוד העורף.

סיכום

במסגרת המאמץ הכולל חשוב למסד שיתוף פעולה עם הרשויות המקומיות, המוכיחות יכולות תגובה ומהירות תגובה, ויש חשיבות עליונה למעורבות פעילה שלהן במהלך מכיוון שמגוון הפעולות של כיתות הכוננות נוגע במישרין לשגרת החיים והחירום בשטחי הרשויות, ויהיה צורך לסנכרן ולתאם מאמצים.

בנוסף, יש חשיבות רבה לממד התודעתי בתיווך הנושא לציבור. יש לשקול את האפשרות למנף את המאמץ התודעתי בהתאמות הנדרשות גם לקהלים אחרים, כולל האויב.